

4. etapa, utorok 4. júla 2017

207 km – rovinatá, Mondorf-les-Bains / Vittel

ŠTART – Mondorf-les-Bains

Pelotón odšartuje 4. etapu v luxemburskom kantóne Remich v mestečku Mondorf-les-Bains, ktoré je jediným kúpeľným strediskom v celom veľkovoľvodstve. Je v prevádzke od roku 1847 a miestna termálna liečivá voda pomáha najmä pacientom s tráviacimi, dýchacími a cievnyimi problémami. Kúpele ako ja prilahlé hotely sú majetkom luxemburského veľkovoľvodu. História mesta sa viaže s neterou Karola Veľkého – Nuominou, ktorá v testamente zanechala veľkú časť svojho osobného majetku tunajšiemu kláštoru Abbaye de Echternach čím spôsobila výrazný náboženský i ekonomický rozmach tejto oblasti. Krátko po skončení 2. sv. vojny bol jeden z kúpeľných hotelov (hotel Palace) zmenený na prísne strážené väzenie pre nacistických zločincov vrátane Hermanna Goringa a Joachima von Ribbentropa, ktorí tu čakali na norimberský súdny proces. Následne bol hotel zbúraný a postavili tu nové kúpele.

199,5 km – Schengen

Vinárska obec na rozhraní troch krajín (Luxembursko, Nemecko a Francúzsko) sa zapísala do histórie v júni 1985, kedy tu na lodi na rieke Moselle podpísali prvú Zmluvu o odstránení európskych hraničných kontrol, dnes nazývanú ako Schengenská zmluva. Pôvodnú dohodu uzavrelo 5 krajín, a to štáty Beneluxu, Nemecko a Francúzsko. Dnes je súčasťou tohto priestoru 26 krajín vrátane Slovenska a celkovo ide o 420 miliónov obyvateľov v Európe, ktorí môžu voľne cestovať. V meste sídli Centrála Schengenského priestoru ako aj Európske múzeum.

173,5 km – Thionville (prechod do Francúzska)

Mesto založené v 9. storočí patrilo dlho do Luxemburského vojvodstva, až v 17. storočí bolo pripojené ku Francúzsku. Najstaršími pamiatkami sú dve veže z 11. storočia, ktoré boli súčasťou pevnosti vojvodu z Luxemburgu. Už od 10. storočia sa tu nachádzalo Opátstvo sv. Maxima de Tréves, na mieste ktorého je dnes Kostol sv. Maxima postavený roku 1759. Celé mesto vrátane historických budov bolo výrazne poškodené americkým bombardovaním na konci 2. sv. vojny. Centrum mesta sa podarilo úplne obnoviť až v roku 1966.

Severné Lotrinsko a údolia riek Moselle a Fensch je oblasť známa masívnou priemyselnou výrobou. Ide o jedno z hlavných industriálnych centier Francúzska. V blízkosti mesta Thionville sa nachádza obrovská **oceliareň Florange** so siedmimi vysokými pecami a koksovňou so 64 pecami na výrobu koksu. Ide o objekt otvorený roku 1975 s nízkymi ekologickými štandardami. To sa zmenilo v roku 2004, kedy prebehal prestavba a transformácia podniku. V roku 2010 hrozil koncern Acelormittal úplným zatvorením fabriky, po dohode s vládou sa však uzatvorili len tri vysoké pece a bolo prepustených vyše 500 pracovníkov. Dnes oceliareň funguje v približne 40 % prevádzke oproti 90. rokom.

158,5 km – Ennery

Stále sa nachádzame v údolí rieky Moselle, v malom mestečku, neďaleko ktorého je umiestnená fabrika koncernu PSA Peugeot-Citroen. Vo **výrobnom závode PSA Trémery** sa od roku 1979 vyrába hlavná časť motorov tohto francúzskeho koncernu. Do roku 2014 sa tu vyrábalo až 80 % naftových motorov, zatiaľ čo v súčasnosti je viac ako 50 % benzínových.

Dominantou oblasti je nový **Most Laurenta Barbiera** otvorený v roku 2014. Dva 200 m dlhé a 21 m široké oblúky sú vyrobené s miestnej lotrinskej ocele. Most nahradil starý poškodený Most Rapilly, po ktorom viac ako 20 rokov nemohla prechádzať nákladná doprava.

129 km – Ars-sur-Moselle

Mesto známe najmä svojou továrňou na výrobu skrutiek a nitov. Tieto sú využité napr. v Eurotunely pod Lamanšským prielivom. Nachádza sa v peknom prostredí obklopenom vinicami a tiež Národným parkom severného Lotrinska. Sú tu pozostatky rímskeho akvaduktu z 2. storočia. V okrese sa nachádzajú ruiny až 100 stĺpov pôvodného 21 km dlhého vodného systému, zahŕňajúceho podzemné kanály, nádrže a mosty.

110 km – Norroy-les-Pont-a-Mousson

Centrum mesta tvorí námestie Duroc unikátneho trojuholníkového tvaru prevažne zo 16. storočia. Nachádzajú sa tu staré meštianske domy ako aj vojvodské sídlo v štýle zámku Ľudovíta XVI.

Kostol sv. Martina bol postavený v 13. až 15. storočí pôvodne ako kláštorný kostol rádu Antonínov. V 17. storočí sa zmenil na katolícky farský kostol. Vzácnosťou sú tu najmä maľované vitráže okien ružovej farby. Významný kláštor premonštrátov **Abbey Sainte-Marie-Majeure** postavený v barokovom a klasicistickom štýle s veľmi vzácnou historickou knižnicou. V minulosti tu bol kňazský seminár a počas prusko-francúzskych vojen tu zriadili nemocnicu. Rozsiahla stavba dnes slúži ako Turistické a osvetové centrum Lotrinska a nachádza sa tu aj hotel.

104,5 km – Blénod-les-Pont-a-Mousson

V okolí mesta sa nachádza viacero významných priemyselných podnikov ako napr. **Metalurgické závody Saint-Gobain PAM** otvorené roku 1851 a dnes vybavené 5 vysokými pecami. Špecializujú sa tu na výrobu rúr so širokým priemerom využívaných najmä vo vodárenstve a kanalizácii. Obrovským priemyselným kolosom je aj kombinovaná **plynovo-turbínová elektráreň Blénod**, ktorá zásobuje celý región ekologickou elektrinou, navyše spracúva zbytkové teplo a využíva ho na vykurovanie.

100 km – Dieulouard

V historickom mestečku sa okrem gotického Kostola Notre-Dame-des-Airs nachádza zachovalý zámok **Chateau de Dieulouard** postavený už roku 997 ako sídlo biskupa z Metz. Veľká časť súčasného opevnenia vznikla v 16. storočí. Počas Francúzskej revolúcie bol zámok predaný do súkromných rúk. V roku 1970 sa tu skončila generálna oprava a krátko na to otvorili galsko-rímske múzeum.

90,5 km – Rosieres-en-Haye

V katastri tejto dediny sa rozprestiera najvýkonnejšia solárna elektrárňa vo Francúzsku **Toul-Rosieres Photovoltaic Power Station**. Stojí na mieste bývalej americkej leteckej základne nazývanej „136“. Tá bola zrušená v roku 2004 a začalo sa s čistením 8 tisíc ton znečistenej pôdy. Bolo zbúraných 170 objektov, z ktorých väčšina mala azbestové prvky. Elektrárňa bola v plnej prevádzke spustená v máji 2012 a využíva 1,4 milióna fotovoltaických panelov o rozlohe 120 hektárov. Celý areál má rozlohu 360 hektárov. Používajú sa tu najnovšie solárne moduly americkej výroby nazývané „tenký film“ ktoré sú o 20 % výkonnejšie v porovnaní s klasickou technológiou. Elektrárňa dokáže pokryť až 60 tisíc obyvateľov.

77,5 km – Toul

Toul začalo rozkvitať už v 4. storočí, kedy tu založili dôležité biskupstvo, ktoré sa neskôr stalo 3. najväčším v Lotrinsku. Dlhو patrilo pod nemecké vojvodstvá, až v 16. storočí bolo toto územie kráľom Henrichom II. priradené ku Francúzsku. V roku 1777 bola diecéza presunutá do neďalekého Nancy, čo spôsobilo úpadok Toul. V meste je veľmi zachovalé vojenské opevnenie z konca 19. storočia aj s viacerými delostreleckými stanovišťami a historickými kasárňami. Územie bolo zdemolované 1. i 2. sv. vojnou a vojenskú minulosť malo až do roku 2004, kedy tu zatvorili veľkú vojenskú základňu NATO a tiež neďalekú americkú leteckú základňu.

Symbolom Toul je **Katedrála Saint-Étienne** – výkladná skriňa gotického umenia. Hlavnú časť chrámu tvorí kaplnka, ktorá je 2. najväčšou gotickou kaplnkou vo Francúzsku (dĺžka 92 m). Zdobia ju krásne gotické sochy a výtvarné diela od francúzskych a belgických umelcov z 15. storočia. Dve vedľajšie kaplnky sú neskoršieho dáta a prevažuje v nich renesančná výzdoba. Výstavba katedrály trvala takmer 300 rokov. Začalo sa okolo roku 1200 a vysvätená bola až roku 1497 s veľkolepou farebno-zlatou fasádou, čo symbolizovalo veľkú prosperitu mesta Toul. V roku 1940 bola zasiahnutá nemeckým granátom a začala horieť, no vďaka rýchlemu zásahu miestnych dobrovoľníkov sa podarilo zachrániť takmer celú vnútornú výzdobu.

Druhý gotický **Kostol Saint-Gengoult** z 13. storočia bol v 15. storočí prestavaný a doplnený o viaceré prvky flámskej renesancie. Fasády kostola ako aj oltár sú bohato zdobené, nechýbajú maľované vitráže a vysoká zvonica, ktorú poškodili počas nepokojov spojených s Francúzskou revolúciou.

60 km – Thuilley-Aux-Groselilles

Zatiaľ čo v susednom Toul bola v roku 2004 zatvorená letecká základňa amerických vzdušných síl, v tomto mestečku je dodnes aktívna francúzska letecká základňa **Nancy-Ochey Henri Jeandet 133 Air Base** otvorená roku 1915. V 1. sv. vojne išlo o strategický bod – najbližšiu leteckú základňu pri hlavnom fronte. Po skončení vojny bola opustená, avšak krátko po začatí 2. sv. vojny sa opäť začala používať. Od roku 1940 do 1943 bola používaná nemeckou Luftwaffe. Dnes tu operuje 3. stíhacia eskadra francúzskeho letectva lietajúca výhradne na viacúčelových stíhačkách Dassault Mirage 2000.

cca 50 km – hrady na záberoch TV (mimo priamej trasy pretekov)

Chateau Beauvau-Caron nazývaný aj Chateau de Haroué podľa dedinky, v ktorej sa nachádza. Postavili ho v rokoch 1720-1729 pre najvyššieho policajného veliteľa Marca de Beauvau-Caron. Zámok má 365 okien (dni v roku), 52 krbov a kachlí (týždňov v roku), 12 veží (mesiacov v roku) a 4 mosty (ročné obdobia). Autorom vnútornej výzdoby je francúzsky maliar Jean Lamour a poľský kráľovský kováč Stanislaw Lesczynski. Viaceré obrazy sa tu dostali zo súkromnej zbierky grófký Zoe Talon, ktorá bola hlavnou slúžkou kráľa Ľudovíta XVIII. Súčasťou areálu je francúzska záhrada.

Chateau de Thorey-Lyautey – na konci 17. storočia tu stál jeden z domov maršala Huberta Lyautey, ktorý pôsobil v severnej Afrike najmä v Maroku a Alžírsku. Keď bolo jeho pôvodné sídlo zničené v jednej z vojen, rozhodol sa presťahovať sem a vybudovať honosné rodinné sídlo. Za zmienku stojí jeho súkromná knižnica, ktorá je v súčasnosti otvorená pre verejnosť a ponúka množstvo vzácných historických kníh. Takisto tu je k videniu bohatá zbierka historických suvenírov z Afriky.

Na kopci Sion sa nachádza televízny vysielateľ a dôležité mariánske pútnické miesto s **Bazilikou Notre-Dame de Sion**. Stavba pochádza z 13. storočia, no jej veľká časť bola pristavaná až v 15. storočí. Interiéru dominujú zdobené stropy a klenby. V roku 1871 pribudla 7 m vysoká monumentálna socha Panny Márie. V roku 2003 baziliku zachvátil veľký požiar, ktorý zničil strechu aj časti fasád. Spoluprácou cirkvi a ministerstva kultúry sa podarilo objekt obnoviť do pôvodného stavu.

32,5 km – Vicherey

V malej dedinke je zaujímavý skromný románsky Kostol Saint-Remy, ktorý je umiestnený na kopci 420 m nad obcou. Je pozostatkom stredovekého zámku, z ktorého sa zachovala len táto časť. Niektoré vnútorné stĺpy a dlažba pochádzajú z 12. storočia, ostatné časti sú datované na 16. storočie. Zachovali sa tu interiérové fresky 16 scén apokalypsy maliara Philippa de Belly.

CIEL' – Vittel

Patrí k najznámejším kúpeľným mestám vo Francúzsku. Tunajšia termálna voda je charakteristická vysokým obsahom vápniku, horčíku a síranov. Je prvým kúpeľným centrom kde sa nachádza kúpeľný hotel spojený s kasínom. Nachádza sa tu tiež Francúzske olympijské tréningové centrum, jazdecký klub a tri golfové ihriská.

Jedným z hlavných partnerov Tour je tradične firma Vittel – výrobca minerálnych vôd, člen korporácie Nestle. Prvá plniaca linka na sklenené fľaše tu bola otvorená v roku 1875, dovtedy sa plnilo ručne do keramických fliaš. V roku 1930 spustili 4 nové automatizované linky plniace až 6000 fliaš za hodinu. V roku 1968 sa Vittel stala prvou firmou na svete, ktorá masovo predávala nápoje v PVC fľašiach. Od roku 1994 sa využívajú PET fľaše. V roku 2004 tu otvorili najväčšiu plniacu linku na svete.